

De Sabadell i del seu rodal

Can Puigjaner

per Joan Alsina i Giralt

les nits l'astre ja s'havia amagat; o encara havia d'eixir, quan la cua 'es veia vertical, magnífica, entre les estrelles, com una franja de llum difosa. Ara, en canvi, potser no arribarà a amidar 20° i, a més, es trobarà en una posició ajeguda a poca alçària damunt l'horitzó. Halley ens passarà a 60 milions de quilòmetres de nosaltres, mentre que al 1910 va fer-ho a 27.

De passada us diré que 27 milions de quilòmetres no són res. D'ací al Sol n'hi ha 150 milions, a l'estrella més propera, 41 bilions i a la galàxia d'Andròmeda, també una de les més properes, 21 trillions de quilòmetres, una xifra bonica d'escriure (18 zeros). I Andròmeda es troba "ací mateix" si ens referim a moltes altres galàxies.

El que sorprèn més dels cometes és que les seves cues poden arribar a tenir grandàries realment espectaculars mentre els seus nuclis no amiden més d'uns cinc o deu quilòmetres de diàmetre. Al propi Halley, que com tots els cometes no té cua més que quan es troba prop del Sol, al 1910 se li va formar una cua de 150 milions de quilòmetres de llargada, cua que el nostre planeta va travessar el dia 19 de maig per un punt situat a 60 milions de quilòmetres del nucli.

Aquest fet va donar lloc a un encadenament d'especulacions prèvies que anaven des de la possibilitat que l'atmosfera de la Terra resultés intoxicada amb els gasos del cometa fins a que provocaria la fi del món. Com es fàcil d'entendre, cap d'aquestes hipòtesis va ser formulada pels astrònoms. El cas és que ara Halley té més popularitat que cap altre astre i que molts dels esdeveniments més importants que tenen lloc a l'Univers. Fixeu-vos que, aquest any, fins i tot parlen d'ell les revistes "del cor" com si es tractés d'una estrella "de les altres". Tot un "boom" que deuen envejar molts cometes més vistosos i dels quals ni tan sols s'ha donat notícia a la premsa. Estic pensant ara amb el cometa West que al març del 1976 presentava, a la matinada i a ull nu, una espectacular cua de 25°; (ciquanta vegades el diàmetre de la Lluna) vist des del terrat de casa dins de Sabadell. ■

De ben antic tenim notícies de can Puigjaner, anomenat primitivament mas Canals com anirem veient.

Corresponent a l'any 1441 ja trobem una escriptura en la que es parla de "duas fexas contiguas qui sunt in parochia de Jonqueris et in loco vocato mas Canals". Que la masia havia pres el nom dels seus propietaris ens ho fan creure unes delimitacions de l'any 1587 que, en situar unes terres en aquell paratge ho fan amb la frase: "terras ab oriente cum honoris Ioannis Canals". No sabem com ni per quines raons la masia i les seves terres deixaren d'ésser propietat de la família Canals; no he trobat tampoc la data en què això ocorregué.

L'any 1675 trobem, però, el mas Canals en possessió de la Causa Pia per a Donzelles pobres. Així ens ho diuen unes notes del notari Joan Baptista Asbert d'aquest any 1675: "Tota aquella casa i heretat que los Reverents i Honorables senyors administradors de la Causa Pia per Donzelles pobres a mairdar i en matrimoni colocar, instituida i fundada per lo reverent Valentí Curet, quondam, Prevere en la Iglésia de Sant Joan de Jerusalem de la ciutat de Barcelona, tenen i posseïxen en la parròquia de Sant Vicens de Jonquieres, terme de Terrassa, vulgarment dita i anomenada lo mas Canals."

L'any 1688 Jaume Puiggener, pagès de la vila de Sabadell, comprà a la Causa Pia i "al públic encant al més donant", la casa i heretat del mas Canals per 3.200 lliures.

El 28 de maig de 1688 Jaume Puiggener en prengué possessió, com ens ho certifica el notari Joan Baptista Asbert en una acta de la cerimònia, usual en aquells temps, de la presa de possessió: "Som conferits en la casa i mas Canals de la parròquia de Sant Vicens de Jonquieres, terme de Terrassa, i al davant de les portes foranes de dita casa i havem entregat possessió corporal real al dit Jaume Puiggener de dita casa prenent-lo per la mà dreta. I lo havem entrat dins dita casa. I dit Puiggener estat dins ella i nosaltres defora de aquella, dit Jaume Puiggener ha tancat i obert les portes d'aquella. I així mateix nos som conferits en les quintanes de dita casa i prenent un puny de terra i herbes d'aquella, els havem posats en mans de dit Puiggener. I dit Puiggener

ha escampat aquella terra i herbes per la dita quintana, tot lo que hem fet en dit nom en senyal de dita possessió".

Desaparegué aleshores el nom de mas Canals i aparegué el de can Puiggener, nom amb el que l'havíem conegut fins que fa ben poc, engolida per l'allau immigratori d'aquests darrers anys, la masia fou enderrocada. Ha deixat, però, el seu nom a tota una barriada.

Tot i que no pot haver-hi cap dubte amb referència a l'emplaçament de can Puigjaner, molts en recorden encara la seva imatge, un cop d'ull a una vella escriptura ens ajudarà a recordar quin era el seu veïnatge i en ressuscitarà noms, molt d'ells gairebé, sinó del tot, oblidats. Vegem, tradueixo del llatí i resumeixo, les termenacions del mas Canals segons una escriptura de l'any 1678: "El mas Canals, a Jonquieres, a llevant amb la riera de Ripoll, part amb la gran riba i part amb la peça de terra anomenada La Clota; a migdia amb la gran peça de terra davant dit mas i amb el camí del mas Canals a la casa d'en Sampsó; a ponent amb honors del mas Boadella i amb el torrent abans dit de Coll Darca i ara Canals; a tramuntana amb terres dels honors de la Rectoria de Jonquieres".

Creiem que val la pena de fer alguns comentaris als llocs citats en aquesta termenació.

La Clota.- Ens la recorda encara el nom actual d'una barriada. Vegem-ne la localització en una escriptura del 1733: "Peça de terra en el lloc dit La Clota, en la parròquia de Jonquieres, a llevant part amb honors del mas Canals i part amb el rec que condueix l'aigua al molí d'en Torrella; a migdia amb el camí públic que va del mas Canals a la casa i molí d'en Amat i Sampsó; a ponent amb el camí que va al torrent que baixa de La Plana i passa prop del mas Canals; a tramuntana amb honors del mas Canals".

**ANÁLISIS CLÍNICOS
i PERFUMERIA
COSMÈTICA de**

Joan Garriga i Manich
(Analista Diplomada de Sanitat, Inspector
Farmacèutic Municipal).

Passeig Plaça Major, 37
Telèfon 725 53 53 - SABADELL

Avda. Barberà, 6 - Tel. 710 36 90
SABADELL

Can Puigjaner. (Fotografia pels volts de l'any 1910. Clixé de A. Rifà, de "Topografia Mèdica de Sabadell" d'Agustí Rius).

El nom La Clota es donava, però, també a altres llocs als voltants de Sabadell. En un document del 1619 hi llegim: "La Clota, a llevant amb el camí a Sant Cugat i al nord i a ponent amb la riera de Sobarber". I en un del 1771 s'hi diu: "La Clota, a la vora del camí de la Creueta i que arriba fins al camí de Caldes".

Trobem, doncs, el nom de La Clota a tres llocs diferents, a can Puigjaner, nom encara actual; sota la Creueta i prop del camí de Caldes, possiblement altre nom del Sot dels Caus; i prop de Sant Pau de Riussec.

Mas Boadella.- Altra de les termena-cions de can Puigjaner veiem que és: "a ponent amb honors del mas Boadella". D'aquest mas Boadella, totalment desaparegut i sense cap record en l'actual nomenclatura urbana, en trobem abundoses referències. Una escriptura del 1410 ja ens en parla: "man si Boadella in loco vocato Collsalarca". És, però, una nota del 1433 que ens el situa més exactament: "el mas de la Buadella, a llevant amb el torrent dit de Canals i a ponent amb el camí públic de Sabadell a Castellar".

A partir del 1562 trobem sempre es-

cripturat, en lloc de mas Boadella, mas Boadella i de les Canals. La darrera citació que he trobat del mas Boadella i de les Canals és del 1765. Sembla que hi cau, després d'aquesta data, un silenci absolut. Possiblement el mas desaparegué en la darrera meitat del segle XVIII.

Torrent de les Canals o de Coll Darca.- Altre nom que trobem citat. Hem vist que una escriptura del 1733 ens parla del "torrent que baixa de la Plana" i que una anterior, del 1678, ens cita el "torrent dit Coll Darca i ara de les Canals". Aquest torrent que baixi de la Plana i que vagi fins al Ripoll i prop de can Puigjaner, no pot ser altre que el torrent del Capellà, ara pràcticament desaparegut. En cap document anterior al 1800 he trobat el nom de Torrent del Capellà; és en una escriptura del notari Mimó, del 28 de novembre de 1800, que el trobo per primera vegada; diu aquesta escriptura: "En lo lloc dit la Serra del mas Llobet, a ponent amb un torrent dit del Capellà". Hem de creure, doncs, que l'actual Torrent del Capellà s'havia anomenat primerament Torrent de Coll Darca (o de Collsalarca) i més tard Torrent de les Canals. ■

Filatèlia

Un mata-segells per a Barberà

per Agustí Palau i Codonyers

L'Ajuntament de Barberà, el prop-passat any 1985, amb motiu de la celebració del Mil·lenari del poble (ara ciutat des del 16 de gener de 1986) va sol·licitar de la Direcció General de Correus la concessió d'un rolu mata-segells amb el text i dibuix del nostre castell, pres des d'un angle inèdit, tal i com s'afigura en el sobre oficial commemoratiu que reproduïm.

Es demanava la concessió per tot el desembre, mes en el qual es faria la cloenda del Mil·lenari. A més del rolu se sol·licitava un mata-segells especial i una Estafeta temporal, per al dia 4 d'aquell mes.

La concessió arribà al nou any i només per a l'estafeta.

Amb motiu d'aquest esdeveniment Barberà ha estat notícia, especialment entre els filatèlics.

I heus ací perquè el dia 4 d'aquest Febrer va ésser emprat en tota la correspondència de Barberà el mata-segells que ha divulgat, per molts llocs d'Espanya i alguns de l'estranger, la silueta de la nostra església romànica.

El contrasegell que avala el sobre oficial era format amb els blasons darrerament usats per l'heràldica municipal: el que apareix per primer cop, el 1861, al llibre d'Actes, i el que és emprat des del passat any 1985 i que, segons el Departament de Sigil·lografia de la Generalitat, és el que podríem dir-ne l'escut històric.

L'Estafeta especial fou ben concorreguda durant totes les hores que funcionà i va despertar l'interès de molts dels veïns de la ciutat i dels filatèlics de la nostra localitat i de la comarca, i fins i tot de fora d'ella.

És de justícia fer constar l'assessorament que, de manera ven desinteressada, va prestar, en tot moment, l'amic i col·laborador de "Quadern" senyor Antoni Borràs Figuls, i el consell que d'ell varen rebre les persones a qui l'Alcaldia de Barberà havia confiat la materialització d'aquesta estafeta postal commemorativa.

Voldríem creure que no serà pas aquesta la darrera ocasió de poder obtenir alguna altra distinció de la Direcció General de Correus perquè d'avinenteses no ens n'han de faltar. ■

fd **FILATÈLIA DOMFIL**
SEGELLS I
MONEDES PER A
COL·LECCIONS

Sant Antoni, 3
725 87 79 - 725 29 18

